

Glasba preživetja Carmine Slovenice

Novi projekt Karmine Šilec, 80-članski vokalni orkester z zasedbo sedanjih in bivših pevk, 2. marca v Unionu.

Dorian Šilec Petek

Karina Šilec pripravlja s Carmino Slovenico dolgo načrtovani projekt VOGP. Kaj pomeni nenavadna kratica, je to kakšno mednarodno gibanje - Voices of Genocide Prevention? "Izmislili smo si okrajšavo za Vokalni orkester glasbe preživetja. Ta kratica deluje dokaj grobo, a v duhu taboriščne ikonografije," pravi avtorica novega projekta, zgodbe o vokalnem ženskem orkestru v japonskem internacijskem taborišču na Sumatri med drugo svetovno vojno. Premierno bo izveden v Unionski dvorani v petek, 2. marca ob 20. uri.

Gre za izjemno zapuščino odločnosti in trdnosti v grozljivih razmerah, za nas danes nepredstavljen. Ne vemo veliko o drugi svetovni vojni na drugem koncu sveta, o izjemni krutosti Japoncev in o tem, da je bilo samo na Javi in Sumatri zajetih in interniranih okoli 29.000 žensk in 33.000 otrok.

Gre za izjemno zapuščino odločnosti in trdnosti v grozljivih razmerah, za nas danes nepredstavljen. Ne vemo veliko o drugi svetovni vojni na drugem koncu sveta, o izjemni krutosti Japoncev in o tem, da je bilo samo na Javi in Sumatri zajetih in interniranih okoli 29.000 žensk in 33.000 otrok.

Moč glasbe v mejnih legah

Veliko o moči glasbe v najtežjih eksistencialnih razmerah je v knjigi Sovraštvo do glasbe Pasquala Quinarda, a položaj taboriščnic v indonezijskem ženskem taborišču Palenbanga je bil nepredstavljivo grozljiv. Taboriščnice so ustvarjale, pele v vokalnem orkestru stradajoč, v neznošnih razmerah.

"Z VOGP nadaljujem razmislek o moči glasbe v mejnih legah, v povezavi s travmo. Projekt preizprašuje, kaj je v glasbi tako pomirjujočega in neobhodnega, da zmeraj znova prevzema nadzor sredi najhujšega trpljenja. Od nekdanj me je zanimala moč glasbe, ko se v poslednjih trenutkih mnogi zatečejo k njej - morda celo večkrat kot k Bogu - ali pa je enako navzoča v stikih z nečim višjim od nas. Ta ideja o transcendentni moči glasbe je bila navzoča že lani v moji predstavi Evergreen v Operi

SNG Ljubljana, v povezavi z legendarnim orkestrom na Titaniku. In seveda me zanima tudi fascinirajoča delovanja v skupini, v tem primeru vokalnega orkestra. Na abstraktni ravni zastavljamo isto vprašanje o totalitarnih vzorcih in glasbi v mejnih legah. Ideja VOGP je nastala na osnovi podatka, da je v Indoneziji, v divjem okolju, nastal glasbeni korpus z osupljivo močjo, v neznosnih okoliščinah za Evropejke in Avstralke iz višjih slojev, brez življenjske izkušnje v robnih razmerah, med podganami in malarijo. Taboriščnice so začele na potrgane listke s konzerv delati po spominu aranžmaje na glasbe največjih skladateljev. To so bili aranžmaji na zavirljivem nivoju.

Dorian Šilec Petek

Dejanski osebi sta vodili ta ženski vokalni orkester v taborišču, večino aranžmajev podpisuje misijonarka Margaret Dryburgh, druga taboriščnica je Norah Chambers, ki je bila študentka na Royal Academy of Music. Po spominu sta zapisovali dela J. S. Bacha, W. A. Mozarta, J. Brahmsa, L. van Beethovna, A. Dvořáka, F. Chopina, M. Ravela in drugih skladateljev. Ogromno moči in poguma sta potrebovali, da jima je uspelo organizirati ta orkester, ker je bilo v taborišču strogo prepovedano petje."

Mir in lepota prejšnjega življenja

Taboriščnice so vadile, kljub temu da je bila vsaka ustvarjalnost strogo prepovedana - v smrtni nevarnosti. "Vadile so v nizozemski kuhinji ponoči na skrivaj. Garaža 9 je bila intelektualni in družabni center, kjer so bili pogovori, gledališke predstave in dvakrat mesečno je izšel celo taboriščni časopis. Tam se je razvila ideja o ustanovitvi tega edinstvenega primera ženskega zbora, ki je deloval, vse dokler ni več kot polovica pevk umrla. Taboriščnice so mnoge dejavnosti iz svojih prejšnjih življenj skušale prenesti v robne razmere taborišča, hkrati pa bile krut boj za preživetje. Dnevni obrok je bil pol skodelice tapiokine kaše. Zato so lovile žabe, kuščarje in polže in jih kuhale v konzervah na obrnjenih likalnikih.

Vokalni orkester pa je bil poseben fenomen in ko so organizirale božični koncert leta 1943 in nastopile v 'liberation dresses', je bilo to res neverjetno doživetje. Šlo je namreč za tveganje življenja, vsak nastop je predstavljal tveganje, saj so Japonci prepovedovali koncerte. A ko se je orkester naposled javno predstavil, so bili tudi Japonci očarani. To je resnično znamenje moči glasbe, žensk ... Skušajmo si samo predstavljati, kako negibno so sedele pod temno neba in vsrkavale čudovite zvoke. In kako so njihove misli odplule stran od lakote, strahu in osamljenosti, umazanije in smradu ter priklicale v

spomin mir, red, lepoto njihovih prejšnjih življenj. V knjigi ene od taboriščnic sem prebrala, da jih je ohranjala pri življenju vera v boga, pogled na sončne vzhode in zahode ter transcendentalno petje ženskega vokalnega orkestra."

Uglašeni s trenutnim stanjem

Ironična pozicija je delati projekt v mejnih razmerah, umetniško reprezentirati mejnost, kar v bistvu nenehno počnete, na koncu pa ste se sami znašli v tem robnem eksistencialnem položaju?

"Ta projekt je tematsko kot po naključju izjemno uglašen s trenutnim stanjem Carmine Slovenice, zato ga tudi želimo izvesti prav na ta način. Govori o moči glasbe, o nas, o povezovanju generacij. Sam po sebi govori o kontinuiteti in moči glasbe v povezovanju ljudi, zato mora biti izveden, ne glede na okoliščine. Prvotni plan je bil sicer gostovanje na mednarodnem festivalu Operadagen v Rotterdamu, izvedba v Stockholmu ob jubilejnih dogodkih posvečenih legendarnemu Ericu Erikssonu, pa gostovanje v SNG Drama v Ljubljani in Teatru Verdi v Italiji.... VOGP je res Naš projekt. Formacija ansambla VOGP je odraz povezanosti osemdesetih ljudi, ki so globko pripadni Carmini."

80-članska zasedba deklic in žensk

Vse skladbe so brez besedila, ker so bile taboriščnice pripadnice več nacij, ob Angležinjah in Američankah tudi Portugalke, Kitajke, Avstralke, Irke. Zato je vsa glasba brez teksta, samo z zlogi so želele imitirati vloge orkestra. Tudi priredbe so narejene za glasove, kot bi glasbo izvajal godalni kvartet, in sicer kot prva, druga violina, viola, čelo ...

Starostna struktura pevk VOGP zasedbe je tokrat zelo raznolika, saj so bile med taboriščnicami deklice, pa tudi zrele ženske. Zato je zasedba Carmine Slovenice zanimivo razširjena, generacijsko mešana?

"V 80-članski zasedbi je zelo velik razpon, pridružile so se nam pretekle generacije pevk Carmine Slovenice in pevke mojega nekdanjega Ženskega zbora Rotovž. Razpon sega od otrok do zrelejših glasov, kar je posebna izkušnja. V tem prepletu generacij vlada tudi v pripravi projekta posebno vzdušje. Proces spremlja ogromno lepih čustev in izjemna zavzetost. Skozi ta orkester, ki smo ga ustvarili, tudi mi sami čutimo moč glasbe kot vsemogočno."

Med travmo in glasbo - mučenje in odrešenje

Med travmo in glasbo je vedno poseben odnos, glasba je lahko zlorabljen in povzroča še večje trpljenje, lahko pa lajša bolečine. "V taboriščih je bilo oboje - mučno prisilno marširanje ob glasbi pihalnega orkestra, igranje na mrazu za zabavo nadrejenih, 'show-up' predstave v Treblinki ali pa spet primeri glasbe kot utehe, podobni temu našemu ansamblu iz taborišča Palenbanga v Indoneziji. Paradoksalno je, kako je glasba v obeh poljih enakovredno zastopana - tako za mučenje, zlorabo kot za odrešenje. VOGP je tako svojevrstno pričevanje o sposobnosti za preživetje, solidarnosti in predvsem ustvarjalnosti. Je naš poklon pogumu in trdnosti v grozovitih razmerah taborišča na Sumatri in vseh drugih vojnih taboriščih vse do danes.

Sedanja očiščena koncertna forma je po rezultatih razpisa pridobila drugo bistvo

Projekt VOGP je bil zastavljen v obdobju, ko še nismo poznali rezultatov financiranja iz vira kulturnega ministrstva. Ideja je bila glasbenoscenska uprizoritev, tudi z novo glasbo, scenografijo in z odrskim

gibom. Sedanja očiščena koncertna forma je tako dobila drugo bistvo in zdi se, da je še pridobila eno dodatno plast," sklene Karmina Šilec.

Večer, Melita Forstnerič Hajnšek sreda, 21.2.2018

<https://www.vecer.com/glasba-prezivetja-carmine-slovenice-6409391>